

بسمه تعالی

اشاره:

پدیدآوردگان آثار علمی، هنری و ادبی به آنچه که از راه دانش یا هنر و یا ابتکار خود بدست می آورند دارای حقوقی اند که دیگران مکلف به احترام به این حقوق هستند و در صورت تجاوز به این حقوق باید پاسخگو بوده و ضرر و زیان وارده را جبران کنند. در این بروشور به سؤالات مطرح شده به طور اختصار پاسخ داده شده است.

پرسش: قانونگذار چه آثاری را مورد حمایت قرار می دهد؟
پاسخ: برابر قانون آنچه را که یک هنرمند یا مؤلف و یا مصنف از راه دانش یا هنر یا ابتکارش بدست می آورد اثر می گویند که این آثار به اشکال گوناگون قابل مشاهده است.

برای مثال کتاب، رساله، جزوه، نمایش یا هر نوشته علمی و فنی و ادبی و هنری، شعر، ترانه، سرود، اثر سمعی و بصری، اثر موسیقی، مجسمه، اثر عکاسی، اثر ابتکاری مربوط به هنرهای دستی و ...

پرسش: حقوق پدیدآورنده یک اثر چیست؟ و آیا این حقوق قابل نقل و انتقال و خرید و فروش می باشد؟

پاسخ: پدیدآورنده یک اثر علمی، ادبی، هنری حق انحصاری نسبت

به نشر، پخش و عرضه و اجرای اثر و حقوق بهره‌برداری مادی و معنوی از اثر به وجود آمده را دارد. حقوق صاحب یک اثر بر دو دسته است: یعنی حق معنوی و حق مادی، حق معنوی پدیدآورنده نسبت به یک اثر محدود به زمان و مکان نبوده و غیرقابل واگذاری و نقل و انتقال است. اما حقوق مادی یک اثر قابل نقل و انتقال است برای مثال اجازه پخش موسیقی یک خواننده یا قاری قرآن از صدا و سیما یا اجازه ترجمه اثر یا استفاده از اثر تولید شده در کارهای علمی و ادبی و صنعتی.

پرسش: اگر یک اثر توسط دو یا چند نفر به وجود آمده باشد به نحوی که نتوان کار هر یک از کل اثر تفکیک و مشخص نمود چگونه حقوق صاحبان اثر تعیین می‌شود؟

پاسخ: برای مثال چند نفر قاری قرآن که به صورت تواسیح برنامه‌ای را اجرا می‌کنند هر یک تا چه اندازه حق مادی و معنوی نسبت به اثر مزبور دارند؟ به این گونه آثار، آثار مشترک می‌گویند که حقوق ناشی از آن برای پدیدآورندگان به صورت مشاعی است.

پرسش: چگونه می‌توان از اثر یک نویسنده در مقالات و آثار دیگر استفاده کرد؟

پاسخ: نقل قول از آثاری که انتشار یافته و استناد به آنها به مقاصد ادبی و علمی و فنی و آموزشی و تربیتی و به صورت انتقاد یا تقریظ

با ذکر مأخذ و در حد متعارف مجاز است. البته ذکر مأخذ در مورد جزوه‌هایی که برای تدریس در مؤسسات آموزشی توسط معلمان آنها تهیه و تکثیر می‌شود الزامی نیست به شرط آنکه جنبه انتفاعی نداشته باشد والا ذکر مأخذ ضروری است.

پرسش: آیا استفاده از حقوق مادی یک اثر دارای زمان است؟

پاسخ: مدت استفاده از حقوق مادی پدیدآورنده یک اثر که به موجب وصایت یا وراثت به دیگری منتقل می‌شود از تاریخ مرگ پدیدآورنده اثر سی سال است و اگر وارثی وجود نداشته باشد یا بر اثر وصایت اثر به کسی منتقل نشده باشد برای همان مدت به منظور استفاده عمومی در اختیار وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی قرار خواهد گرفت، و اگر اثر مشترک باشد مدت سی سال بعد از فوت آخرین پدیدآورنده خواهد بود.

پرسش: قانون چه حمایتی از پدیدآورنده یک اثر می‌کند؟

پاسخ: هرکس تمام یا قسمتی از اثر دیگری را که مورد حمایت قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان قرار گرفته به نام خود یا به نام پدیدآورنده بدون اجازه او و یا عالماً عامداً به نام شخص دیگری غیر از پدیدآورنده نشر یا پخش یا عرضه کند به مجازات حبس از ۶ ماه تا سه سال محکوم می‌شود و یا اگر کسی بدون اجازه، ترجمه دیگری را به نام خود یا دیگری چاپ و پخش و نشر کند به

حبس از ۳ ماه تا ۱ سال محکوم خواهد شد.

همچنین هرگونه تغییر یا تحریف در اثرهای به وجود آمده و نشر آن بدون اجازه پدیدآورنده ممنوعیت دارد و کسی حق ندارد از نام و عنوان و نشان ویژه‌ای که معرف اثر است برای اثر دیگر از همان نوع یا مانند آن به نحوی که دیگران را به اشتباه بیاندازد استفاده کند و در صورت ارتکاب اعمال مزبور متخلف به مجازات حبس از سه ماه تا یک سال محکوم خواهد شد. دادسرا یا دادگاه ضمن رسیدگی به شکایت شاکی خصوصی نسبت به جلوگیری از نشر و پخش و عرضه آثار مورد شکایت و ضبط آن دستور لازم را به ضابطان دادگستری صادر می‌کند. و چنانچه شاکی خصوصی درخواست کند مفاد حکم نهایی دادگاه به هزینه او در یکی از روزنامه‌ها نیز چاپ می‌شود.

در پایان باید به این نکته توجه شود که حقوق مادی پدیدآورنده یک اثر هنگامی مورد حمایت قانون قرار می‌گیرد که اثر برای نخستین بار در ایران چاپ یا پخش یا نشر یا اجرا شده باشد و قبلاً هیچ کشوری چاپ یا پخش یا نشر یا اجرا نشده باشد.